

Bilanțurile Festivalului Național al Cărții și Lecturii 2015 și cartea ca agent al schimbării

Postul de televiziune Moldova 1 prezenta, la 11 septembrie 2015, în cadrul emisiunii „Bună dimineța”, un reportaj în care cei intervievați răspundeau la întrebarea: Ce înseamnă pentru ei fericirea? Pentru unul dintre protagoniști, fericirea se identifică cu o casă mare și o bibliotecă plină de cărți. Este în spiritul lui Jorge Luis Borges, care scria că „*Lectura e o formă de fericire, dar nu poți obliga pe nimeni să fie fericit*”.

Nu fiecare persoană poate avea o bibliotecă cu foarte multe cărți și nici gustul și bucuria lecturii nu apare din senin. Cu acest scop sunt bibliotecile și bibliotecarii, părinții, școala, profesorii. Ei au responsabilitatea să îndemne copii spre carte și lectură, să pună în mâna copilului cartea, cât mai des și cât mai devreme.

Ediția a V-a a Festivalului Național al Cărții și Lecturii demonstrează că această inițiativă încet, dar sigur, ocupă un loc tot mai bine conturat în suita activităților axate pe promovarea cărții și a lecturii, indiferent de format. Ideea inițială a proiectului era ca festivalul să fie organizat în fiecare localitate unde există o bibliotecă publică, iar organizatorii principali să fie administrația publică locală și biblioteca publică în parteneriat cu instituțiile cele mai implicate în organizarea și promovarea lecturii: ONG-urile, școlile, instituțiile preșcolare, centrele de cultură.

După cinci ediții consecutive putem afirma că nu este ușor să coordonezi o activitate de asemenea proporții de nivel național, mai ales în condițiile în care pentru organizarea festivalului nu sunt prevăzute cheltuielile, cu destinație specială, necesare. În plus, Biblioteca Națională a Republicii Moldova nu dispune de un mijloc de transport care ar înlesni legătura și comunicarea cu bibliotecile țării. Aceste lacune trebuie luate în considerare pentru că obiectivele trasate

Vera OSOIANU

Abstract:

The article presents the results of the 5th Festival of Book and Reading, which year by year involves more and more places and people. Author emphasizes the fact that reading (in any form, traditional or electronic) is a basis of knowledge, describes the difficult moments in book history, including prohibition, burning, drawing out the inventory, sanctions against authors and even readers. Among prohibited books, in different times and countries, often were those that later became the most important literary masterpieces of the world. The author makes a parallel between NFBR and similar manifestations in other countries, emphasizes the importance of involving in organization of activities of such amplexness consecrated people and state or government authorities.

de acest proiect sunt mult prea importante pentru a lăsa desfășurarea evenimentului doar în baza unor acte de caritate și voluntariat. Promovarea lecturii trebuie să fie o politică de stat. Nici unui stat nu trebuie să-i fie indiferent ce, cât și cum citesc cetățenii.

Ediția din anul 2015 a FNCL a fost organizată, în premieră, împreună cu Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”. În cadrul inițiativei BiblioMobilizarea ProLectura și a campaniei Naționale „Copiii Moldovei citesc o carte”, în teritoriu a avut loc o suită de activități cu implicarea bibliotecilor din raioanele Leova, Orhei, Strășeni, Telenești, Căușeni, Hîncești, Cimișlia, Aneții Noi, Călărași. La activitățile organizate în teritoriu au participat scriitorii Aurelian Silvestru, Iulian Filip, Claudia Partole, Nicolae Dabija, Ianoș Țurcanu, Vladimir Beșleagă, Lucreția Bârlădeanu. Au fost întâlniri memorabile care au meritat tot efortul.

Pe tot parcursul civilizației umane, lectura, ca bază a cunoașterii și cartea, ca act sublim al creației și format important de păstrare și comunicare a cunoștințelor și informațiilor, au fost înalt apreciate de cei care le cunosc adevărata valoare. Cartea a fost, și este, venerată, cântată, cioplită în piatră, fier și granit.

Toate numele cu mare greutate în istoria civilizației au lăsat gânduri nemuritoare despre carte, despre rolul și importanța cărții. Amintim aici de Seneca, Petrarca, Voltaire, Balzac și mulți alții. De-a lungul secolelor și mileniilor au căzut zei, state, cetăți, dar cărțile au rămas. Istoria a cernut doar nonvaloarea și a păstrat peste ani adevăratele valori. Mari personalități care au contribuit la modelarea lumii au murit cu secole și milenii în urmă, dar cărțile lor au rămas, trăiesc păstrându-le numele și memoria. Când le citim cărțile, le simțim prezența, ne traspunem în lumea în care aceștia au trăit.

...Dar tot cartea a fost printre cele mai prigonite valori. Cărțile au fost arse pe rug, cenzurate, interzise, scoase din acces,

ținute la index. Regimurile represive au interzis, pedepsit și chiar închis autori, editori și cititori. În lupta împotriva cărților au fost utilizate toate mijloacele, s-a luptat așa cum se luptă cu dușmanii poporului. Multe cărți, despre care cercetătorii spun că ar fi putut schimba mersul istoriei, au dispărut. Și nu numai cărți. Au fost distruse biblioteci. Cercetătorii susțin că biblioteca din Alexandria, colecție fantastică a cunoașterii, a fost distrusă intenționat. Acest fapt este considerat cea mai mare pierdere din istoria culturală a omenirii.

De-a lungul istoriei au avut de suferit numeroase titluri celebre, au fost interzise cărți, care mai apoi au devenit cele mai importante capodopere literare ale lumii, din diverse motive: sociale, religioase, politice, sexuale. Printre scriitorii proscrisi de-a lungul timpului au figurat: Voltaire, D. H. Lawrence, William Shakespeare, James Joyce, Thomas Mann și mulți alții.

Printre cărțile interzise la diferite etape și în diverse țări, găsim cu mirare romanul *Să ucizi o pasăre cântătoare* de Harper Lee, care figurează în cele mai importante topuri de nivel internațional și național și care avea să-i aducă autoarei premiul Pulitzer, iar pentru ecranizare lui Robert Mulligan – trei Oscaruri și două Globuri de Aur. În șirul cărților interzise, regăsim titluri precum *Aventurile lui Huckleberry Finn* de Mark Twain, *Vrăjitorul din Oz* de Frank L. Baum, *Harry Potter* de autoarea britanică J. K. Rowling, *Arhipelagul Gulag* – Aleksandr Soljenițin, *1001 de nopți*. Povești arabe, *Decameronul* – Giovanni Boccaccio, *Meta-morfoza* – Franz Kafka, *Lolita* – Vladimir Nabokov, *Aventurile lui Alice în Țara Minunilor* – Lewis Carroll (1865), *Codul lui Da Vinci* – Dan Brown (2003), *Ulise* – James Joyce, *Moarte la Veneția* – Thomas Mann, *Hamlet* – William Shakespeare, *Madame Bovary* – Gustave Flaubert etc.

Deosebit de crunt împotriva cărților a luptat biserica. O listă de cărți interzise a fost alcătuită de Vatican. Papa Paul al IV-lea a elaborat *Catalogul Cărților Interzise* pentru a-i proteja pe catolici de ideile controversate.

Pentru artiști și scriitori dreptul și libertatea de exprimare este la fel de vital ca aerul. Dacă lectura ne ajută să devenim ceea ce suntem cu adevărat, cenzura reprimă nu numai scriitorii, dar și evoluția ideilor și exprimarea identității.

Și acum, se impune întrebarea: De ce atâta înverșunare, de ce atâta luptă cu niște cărți? De ce se tem autoritățile (indiferent dacă este vorba de stat, biserică sau părinți)? Temerea constă în faptul, că noile idei pot provoca schimbări. Cărțile sunt mici, dar puterea pe care o conțin este enormă. Conținutul unor cărți rămâne cu noi, în capurile noastre pentru zile, luni, ani și chiar pentru toată viața. Cărțile ne învață să gândim, să ne modelăm identitatea, să fim puternici, să apărăm convingerile noastre și pe ale altora.

La 28 august 2015, cotidianul britanic *The guardian*, publica articolul *De ce cărțile sunt mici dar periculoase/Why books are small but dangerous*: <http://www.theguardian.com/childrens-books-site/2015/aug/28/why-books-are-small-but-dangerous-amnesty>, în care Nicky Parker, de la Amnesty International, explica modul în care cărțile deschid lumi întregi, orizonturi pe care unii oameni doresc să le țină ascunse de masele largi. Articolul amintește de un citat de V.A.Urechea: „*Cartea este și dânsa armă puternică. La lumina și învățătura cărții se deșteaptă conștiința națională, care este singura cetate care n-o răpune dușmanul*”, dar și de o idee similară expusă de Jorge Luis Borges. Renumitul romancier, poet, eseist, filozof, bibliotecar argentinian, unul dintre cei mai importanți scriitori ai secolului al XX-lea scria, referindu-se la carte, că: „*este arma cea mai inofensivă, dar cu bătaia cea mai lungă dintre toate cele inventate de*

mintea omenească”. Tot pe această notă se înscrie și ideea expusă de Helen Exley: „*Cărțile pot fi extrem de periculoase. Pe cele mai bune dintre ele ar trebuie pus un avertisment: Atenție! Îți poate schimba viața!*”

FNCL este un îndemn la fericire, este o tribună în plus unde copiii și maturii se pot manifesta, pot dezvolta abilități de comunicare, pot practica arta oratorică, pot învăța pe de rost texte și poezii, dezvoltând pe această cale gândirea. După cinci ediții, se poate afirma că FNCL este în consens cu manifestările de acest fel organizate în lume.

În ziua de 5 septembrie 2015, după încheierea celei de-a cincea ediții a Festivalului Național al Cărții și Lecturii (31 august – 5 septembrie), Biblioteca Congresului din SUA organiza a 15-a ediție a Festivalului Național al Cărții. Ca și celelalte ediții, acesta a avut loc sub patronajul Președintelui Statelor Unite și al Primei Doamne a Țării. Pagina festivalului de pe site-ul Bibliotecii Congresului publica invitația adresată potențialilor participanți: „Biblioteca Congresului și Președintele de Onoare Președintele Obama și Dna Obama Vă invită la cea de-a 15-a aniversare a Festivalului Național al Cărții, Sâmbătă, 5 septembrie, 2015, la Washington Convention Center”. Pentru a marca această ocazie specială, precum și pentru a consemna aniversarea de 200 de ani de la procurarea de către Biblioteca Congresului a bibliotecii personale a lui Thomas Jefferson, festivalul a ales ca temă cuvintele acestuia: „*Eu nu pot trăi fără cărți.*”

Este adevărat că putem trăi și fără cărți, nimeni încă n-a murit din lipsa lor. Dar de câtă înțelepciune, adevăr, bucurie și frumusețe au fost lipsiți.